

Comhairle mu Fhoghlam Gàidhlig

Am Màrt 2022 - Air ùrachadh

Do luchd-ionnsachaidh na h-Alba, le luchd-foghlaim Alba

14. Foghlam Meadhan Gàidhlig: luchd-ionnsachaidh le feumalachdan a-bharrachd

Prìomh fhiosrachadh:

- Tha reachdas a' cur uallaichean air ùghdarrasan ionadail, agus air buidhnean eile, gus a bhith a' tabhainn taic a bharrachd an uair a bhios feum air, gus am bi e comasach do leanabh no neach òg sam bith buannachd fhaighinn bho fhoghlam.
- Aig an ìre seo ann an leasachadh Foghlam Meadhan Gàidhlig, ged a tha e ion-mhiannaichte, tha fhathast dùbhlain ann a thaobh a bhith a' solarachadh cuid dhen taic seo tro mheadhan na Gàidhlig.
- Faodaidh seo adhbharachadh gur ann tro mheadhan na Beurla a bhios cothrom air a bhith a' comharrachadh feuman is seirbheisean taic, ach gum biodh mothachadh ann air na modhan-obrach a thaobh Foghlam Meadhan Gàidhlig
- Tha amasan agus cinn-uidhe a' Churraicealam airson Sàr-mhathais agus Achd Clann agus Daoine Òga (Alba) 2014 a' cur uallach air an luchd-obrach uile coinneachadh ri feumalachdan an luchd-ionnsachaidh air fad.

14.1 Is e raon de dh'fheum àraid a chaidh a shònrachadh airson Foghlam Meadhan Gàidhlig **taic do chlann agus do dhaoine òga aig a bheil feum air taic a bharrachd len ionnsachadh**. Tha clann is daoine òga air fad bhon àm breith aca gu aois 25 airidh air taic lem foghlam. Faodaidh seo a bhith mar thaic leantainneach, bho luchd-obrach là an dèidh là agus feumaidh e a bhith cùramach is in-ghabhaltach. Tha còir air taic a bharrachd ceangailte ri ciorram no feumalachdan slàinte, sòisealta no factaran faireachail airson amannan geàrr- no fad-ùine a th' air an ullachadh airson neach fa-leth airson cuideachadh gus faighinn thairis air bacaidhean a thaobh ionnsachaidh. Tha Bòrd na Gàidhlig air sgrùdadh a choimiseanadh mun raon seo le molaidhean a thaobh gnìomhan agus anailis air na feumalachdan a thaobh ionnsachadh proifeiseanta a th' aig luchd-obrach.

14.2 Tha reachdas a' cur uallaichean air ùghdarrasan ionadail, agus air buidhnean eile, taic a bharrachd a thabhann nuair a bhios feum air, gus am bi e comasach do leanabh no neach òg sam bith buannachd fhaighinn bho fhoghlam. A thaobh cuid de chlann is de dhaoine òga, tha **taic thargaidichte** air iarraidh gus coinneachadh ris na feuman a bharrachd. Aig an ìre seo ann an leasachadh Foghlam tro Mheadhan na Gàidhlig, ged a thathar ga mhiannachadh, tha fhathast **dùbhlain ann a bhith a' solarachadh cuid dhen taic seo tro mheadhan na Gàidhlig**. Tha e mar phrìomh amas a bhith a' sònrachadh nam bacaidhean aig ìre thràth 's a' toirt taic an dèidh làimh. Nì taic ann a bhith a' toirt air falbh nan cnapan-starraidh a dh'fhaodas a bhith a' cur bacadh air cothrom a thaobh ionnsachaidh cinnteach gu bheil a h-uile cothrom aig a h-uile neach-ionnsachaidh an ìre as fheàrr as urrainn dhaibh a ruigsinn. Aig an àm a tha an làthair dh'fhaodadh gur ann tro mheadhan na Beurla a nochdas an cothrom airson a bhith a' faighinn cuid de dh'fheuman is de sheirbheisean-taic a thèid an comharrachadh. Airson seo a bhith soirbheachail, feumaidh a h-uile neach a tha an sàs ann a bhith a' toirt taic don làn raon de chlann is dhaoine òga le taic thargaidichte a bhith mothachail air modhan-obrach Foghlam Meadhan Gàidhlig. Chan eil e iomchaidh a bhith a' cleachdadh mheasaidhean tro mheadhan na Beurla gus feumalachdan a shònrachadh aig ìre far a bheil ionnsachadh na cloinne a' cur cuideam air a bhith a' leasachadh na Gàidhlig. Tha seo gu tur mì-iomchaidh.

14.3 Tha feum air **poileasaidhean** airson a bhith a' toirt taic do luchd-ionnsachaidh ann am Foghlam Meadhan Gàidhlig a tha a' toirt làn aire do reachdas mar riatanas aig ìre ùghdarras ionadail 's aig ìre sgoile. Bu chòir seo leantainn air adhart gu tuigse is dealas nas làidire gu bheil Foghlam Meadhan Gàidhlig freagarrach do gach leanabh is gach neach òg, a' gabhail a-steach an fheadhainn aig a bheil feum air taic len ionnsachadh. Chan eil gluasad bho Fhoghlam tro Mheadhan na Gàidhlig gu Foghlam tro Mheadhan na Beurla, mar a thathar a' dèanamh ann an cuid de sgoiltean, idir na fhreagairt a thaobh a bhith coinneachadh ri feumalachdan ionnsachaidh chloinne is dhaoine òga.

14.4 Tha amasan is cinn-uidhe a' Churraicealam airson Sàr-mhathais agus *Achd Clann agus Daoine Òga (Alba) 2014* a' cur uallach air an luchd-obrach uile coinneachadh ri feumalachdan an luchd-ionnsachaidh air fad. Tha seo a' riochdachadh a' chleachdaidh as fheàrr ann an ionnsachadh agus ann an teagasg. Tha **ionnsachadh air a phearsanachadh** a' ciallachadh ionnsachadh is teagasg a th' air ullachadh a rèir feuman an luchd-ionnsachaidh. Bidh an luchd-obrach a' dèanamh seo tro bhith eòlach air an luchd-ionnsachaidh 's a' togail air an ro-ionnsachadh gus am bi e comasach do gach neach-ionnsachaidh com-pàirteachadh, a dhol air adhart 's a bhith soirbheachail. Tha ionnsachadh a tha pearsanta a' cur cuideam air gach neach-ionnsachaidh fa leth bhon ìre as tràithe suas gu ionnsachadh fad beatha. Tha an luchd-ionnsachaidh an sàs ann a bhith a' planadh na h-ath cheumannan ann an ionnsachadh agus cuideachd ann a bhith a' tighinn chun a' cho-dhùnaidh de na teisteanasan a dh'ullaicheas iad air a shon agus an ìre aig am bu chòir dhaibh a bhith, a' gabhail suim de na cothroman 's de na riatanasan-inntrigidh a thaobh foghlam adhartach is àrd-fhoghlam agus cothroman obrach, cho math ri neartan is ùidhean. Tha pearsantachadh a' ciallachadh gu bheil raon fharsaing de mhodhan-obrach ann a thaobh ionnsachaidh, teagaisg is measaidh.

14.5 Feumaidh an luchd-obrach air fad uallach a ghabhail airson a bhith a' planadh prògraman ionnsachaidh freagarrach do chlann is do dhaoine òga air fad ge bith de an comas, gus cothrom a thoirt do gach neach-ionnsachaidh **an còir air foghlam a tha a' coinneachadh ris na feuman aca** fhaighinn. Thar nan ìrean, cha bu chòir do sgoiltean a bhith dhen bheachd a thaobh clann is daoine òga aig a bheil feum air taic a bharrachd len ionnsachadh, nach eil e comasach dhaibh cànan a thogail no ionnsachadh tro mheadhan na Gàidhlig.